

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

Szerkesztői szállítás:

Külső-monostorturca 1868. sz.

Kiadó hivatal:

Középutca, Stein J. könyvkereskedése.

Hirdetési ár: 5 hasábos garmond sorát 1-ször 7 kr., 2-ször 6 kr., 3-szor 5 kr. s minden hirdetés után 30 kr. bérlegdíj.

Hirdetések felvételnek Bécsben Oppelk Alajossal (Wollzeile 22. sz.) és Haasenstain és Voglérnél (Wollzeile 9. sz.).

Nyilvántartási cikkei sora után 20 kr. előleg befizetése mellett a szerkesztőséghez czimrendők.

Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik.

Megjelen e lap hetenkint háromszor, n. m. kedden, csütörtökön és szombaton délen.

Előfizetési ár:

egész évre 12 frt, félévre 6 frt, évnegyedre 3 frt.

Előfizetési felhívás

a

„K. KÖZLÖNY” 1868. évi folyamára.

A „K. Közlöny” előfizetési ára:

Egy évre 12 forint o. ért.

Félévre 6 „ „ „ „

Évnegyedre 3 „ „ „ „

Egy órára 1 „ „ „ „

Az előfizetési pénzek kiadó Stein János-hoz (bel-középutca Stein könyvkereskedése) küldendők, hol a pontos szétküldésről gondoskodva van.

Választás után.

Nagy Péter vagy Vetter Antal legyen-e Kolozsvár képviselője?

Fájdalom e kérdés Kolozsvárnak pár hét óta égető, mondhatom perzselő kérdésévé hevítettett.

Szomorú jele az időknek, hogy egy ily kérdés szívveréig tud zaklatni egy oly várost, mely a hazafiságnak mindig tudott aldozatot hozni, s kötelességét mindig úgy teljesíté, hogy egészben, személyenként képes volt önmegtagadásra.

Mert hiszen Nagy Péter derék, becsületes hazafi, büszkesége a magyar hazának és e városnak, kiből a lángelmével azért párosult az ékesszólás tűznyelve, hogy azt, mint a világosság és szabadság kútjait ne csak az egyház, hanem a haza érdekében is érvényesítse.

Vetter Antal is derék és becsületes hazafi, tett sokat a honvédelem körül a tettek mezején, történelmünk a katonai és hazafi becsület magas talapzatára állítá már is az ő nevét.

A választás előtt és után öröm és viasságnak kellett volna betölteni Kolozsvár városát, hogy ily két hazafi közt választhat, és helyette mit láttunk és látunk Kolozsvár utcáin?

Mi történt a választás színpadai megett egyik vagy másik részről, annak critica lenni annál kevésbbé kívánunk, mert csak nyílt tényeket és eredményeket szabad vizsgálni annak, ki a gyanúsítás mezején eltérni nem akar.

Láttuk szemekkel, hogy a bal vezetői rendkívül nagy buzgalmat fejtettek ki jelölt-jök keresztyélvitelében, láttuk, hogy e buzgalom az ingerültségig túlradozik; de reméltük, hogy a választási actus után az animositás megszűnik.

És most, midőn Nagy Pétert Kolozsvár képviselőjeként üdvözölhetjük, mit látunk?

Fájdalom: ingerültséget a vesztő fél részéről, oly ingerültséget, mely órákig aggasztó volt a város nyugalmára és oly ingerültséget, mely merőben indokolatlan.

Ez az eredmény egy tény, melyet megbirálunk szabad és kötelesség.

Egy politikai actus vezetői mindig felelősök az eredményről, melyet előidéztnek, s az izgatás fegyvereit csak úgy szabad használni, hogy azokból ki ne szalaszszák.

Midőn előttünk áll a szomorú eredmény, az ingerültség, még pedig nem a hazafiak ingerültsége a hazaárulók ellen, hanem a hazafiaké a honfiak ellen; az ingerültség polgár és polgár közt, mely saját nyomora és balsorsa okozójaként polgártársát kívánja gyűlölni: lehetetlen nem keresnünk az okokat, hogy az, kiből jóindulat van hazája iránt, jövőben kikerülni igyekezzék.

A szabadelvű alapokra fektetett képviselő-választás lehet a társadalom ama rétegeire, melynek nyomora kézzel fogható, melynél a nyomor, ha nem is egy nyílt, de többnyire egy gyógyult seb, mely az időváltozásokat fájdalmasan érzi meg.

Rámutatni e sebekre vagy sebhelyekre, az izgatás taktikájához tartozhatik; de egy választási actusból lét vagy nem lét kérdését csinálni, s azt úgy állítani a nép elébe, hogy az egyfelől neki paradicsomot, másfelől poklot ígér, oly buzgalom, mely az alkotmányos célt veszélyesen tulszárnyalja.

Okuljunk a szomorú eredményen, és kerüljük az illetők az oly mérvű izgatást, mely végeredményben, meglehet, a vezetőik eredeti céljain túlhatva, gyűlöltre vezet.

Vagy ám ha csakugyan gyűlölni akarunk, gyűlöljük a szellemet, mely köztünk a multban létezett, és egygyé lenni nem hagyott: gyűlöljük a pártviszályt!

Pest, január 22. 1868.

(D.) Ha olykor a melegíteni kezdő napon süttetve magunkat, nézzük a város sürgő, forgó, munkás, tervelő, nyereszkező, számító s gyakran ravasz népét, s gondolkozunk azon millió eszméről s ábrándról, a mely e lóto-futó lények agyán átvillan, visszatérünk magunkra, s úgy tesszik, hogy e napokban éppen azok itt a legnagyobb ingyenélők, kiknek tevékenységétől kedves hazánk legtöbbet vár.

Azon itt maradt képviselők, s közöttük legtöbben aránylag erdélyiek, kik lakásuk távolsága s az újabb ülésezések bizonytalansága miatt az ittmaradásra s tétlenségre vannak kárhoztatva, valóban alig kerülhetik ki a városi zaj közt is az unatkozás és rozskedvűség érintéseit, mert a tevékeny férfiak, s főként azon kor, mely magasabb törekvései miatt az élet apró örömei s költői ábrándozások által kevésbé érdekeltetik, csak a tevékenységben, a test és szellem erejének hasznosításában lelheti fel élvezetét s szórakozását.

A mostani képviselőknek ekkor az azon kellemetlen helyzet jutott, hogy még minden munkásságokat az ország s hatalom közt oly sokáig tartott vizsály befejezésére fordítsa, s szövetséges helyzetünk követelményei fölémészttettek minden törekvést ekkor, mely a haza közvetlen ügyeinek elintézésére irányul.

Most a delegatio működése foglalja el azon drága időt, mely alatt az országgyűlés a haza érdekében annyit végezhetne, miután a delegatiók működése alatt, úgy látszik, az országgyűlés szünetelése szükségesnek találattott, habár pedig negyven képviselő hiányzásával is maradna elég erő legalább a törvényhozási előmunkálatok végbevitelére.

Hanem a törvényhozó testületek rendesen ily lassu léptekkel haladnak, s minden kérdésben elég időt engednek a megfontolásnak.

Tudjuk mindnyájan, hogy húsz évi abnormalis állapotunkból kibontakozni mennyire forró óhajta minden honpolgárnak, s kiváltképp Erdélyben, hol a reactio leginkább megvetvén lábát, művét legmagasbra fölépítette minden kedélyt elnyom az átalakulás lassúsága; ám de ezen segíteni nem lehet, a hosszas beteges sem lehet talpra tenni egyszerre, s egy vizsgálatásunk lehet erdélyieknek is a részünkre oly szűken jutott vigasz közül, az t. i., hogy magán a válságon már túl estünk, s az enyészettől, elpusztulástól mentve vagyunk, habár a régi vagyonos, vidor s sok részben boldog napokat többé meg nem érjük, mint nem éri meg az aggkor soha az ifjúságnak néha lázas, néha könnyelmű, de mindig kedves emlékeztető örömeit.

„A mi egyszer elvirágozott, örökre oda van”, mondja valamelyik német költő, s így van ez a politikai életben is az oly nagyobb-szerű átalakulásoknál, melyeket túléltünk, s melyeket nemzetünk a század előrehaladó közszelleme követelt. Az életnek sok s csaknem minden költészete elveszett, s a század reál-követelményei állanak elé irányunkban is, melyek már kevesebb örömet, több elfoglaltatást, kevesebb élvezetet s több munkát, kevesebb uriaszkodást, s több számításat követelnek, és ezen követelések teljesítésére magának a törvényhozásnak el kell készíteni a tét, megteremteni az eszközöket, s miután e célra nálunk csaknem minden hiányzik, könnyen belátható, mily sok teendő vár országgyűlésünkre.

Mert hisz mindezen célokra még mitsem tehetett, ekkor csak a főkérdés megoldásával kelle bibelődnie, mely által az autonóm rendelkezés jogát visszaküzdve, a haza sorsáról már jövőben intézkedhessék.

A miniszteriumok a lehető munkásságot

ki is fejték azon törvényjavaslatok előkészítésére s intézkedések útba indítására, melyek reformjaink megindulhassanak, s talán még a jelenlegi országgyűlésnek sikerülni fog a legsürgetőbb kérdéseket, minő a honvédelem, a megterendezés, a pörrendtartás, a successionalis törvények reformja, a vasutak stb. — megoldani.

Az erdélyi részek lakóira nézve valóban alig lehet sürgetőbb kérdés, mint az urbéri viszonyokból kibontakozás, s az osztrák alaki s anyagi törvényektől megismenekülés kérdése. A pörrendtartás megállítása után az osztrák alaki törvényektől megismenekülés által az osztrák anyagi törvények legterhebb pontjaiban is könnyebbülést nyerünk; de ezen törvények nagy részben reánk ragadtak, mint a bojtorján, s talán csak a codificatio menthet meg tőlük, a mi vajmi kedvetlen kilitás, miután az anyagi törvények codificatiójának kérdésében még évek telhetnek el.

Irodalom s képviselő hiában fejezte ki e részben aggodalmaskodásait s követeléseit; hiában éreztük, hogy minden órá, minden nap kinőz arra nézve, kit valamely kintadon torturálnak; de minden óhajtnak egyedüli elégtéveje az idő, mert nem lehet azon sok alappal bírő ellenvetések elől kiállni, hogy húsz éves rombolást néhány nap alatt visszaépíteni nem lehet éppen akkor, midőn a mult idők intézményeinek egyszerű restitutiója azon újabb eszméknek melyeken új államéletünk s szabadelvűbb intézményeink fekszenek — többé a régi alakzatban meg nem felelhet.

Belátjuk magunk is, hogy a reformokra s visszahelyezésekre idő kell, s épp azért annyira kívánnánk fősvénykedni azzal, hogy azon tétlenség, melyre néhány heten át törvényhozásunk kárhoztatva van, ólomsúlyként nehezedik lelkiünkre.

Sokan azon kedvező reménységgel kecsegtetik magukat, hogy a delegatiók nem fognak hosszasan teketóriázni, kész munkálatok állván előtte, s feladatuk csak az állam közös költségeire fordítandó összegek megvizsgálására, fontolására, s megszavazására terjeszkedvén ki a törvény értelmében; azt hiszik így, hogy már február közepén az országgyűlések fölvehetik működéseik fonalát, s hogy az osztrákoknál is hasonló reményekben ringatják magukat, annak tanujelül szolgál az, miképp a birodalmi tanácsot február 10-re össze is hívandók. — Igen örömdetes volna az, ha a delegatiók csakugyan végeznének akkoráig, mert minden nap drága a nemzetre nézve, mit közvetlen törvényhozása szentelhet a haza ügyeinek, s nekünk kívárlag úgy összehalmazódtak szükségünk s követelményeink, hogy ha az országgyűlés a legnagyobb munkásságot fejtí is ki ezen ülésszak alatt, csak a legégetőbb kérdéseket is alig oldhatja meg.

Annál inkább tartunk attól, hogy a delegatio működése márcziusig sem működhetend az országgyűlés, kivált ha a delegatióban megjelent pártármnyalatok rendszeres csatározást fognak folytatni az általános és részletes kérdéseknél: már pedig a tárgy s a kérdések olyanok, melyeket alapos megvizsgálás, tanulmányozás s megfontolás nélkül elhatározni nem lehet.

Kiigazítás. A székely vértanúk emléke czimű cikkben hibásan szedett Gálffy Mihály neve helyett Gálffy János.

Az urbéri ügyek körüli némely legsürgősb teendőkről.

V.

Az előlment cikkekből felsorolt körülmények között nagyon szomorú dolog volna tehát, ha hogy az urbéri ügyeknek csupán gyors lejárata végett czélul, s itt is a commentatio által adott előny tekinteten kívül hagyatván, arra pedig, hogy az urbéri perek igazságosan döntethessenek el, figyelem fordítottatn éppen mellőztetvén: csak az eljárást megsabó utasítás egyszerűsítése s külön urbéri törvényszékek szervezése iránt tételnék intézkedés, de a midőn e törvényszékek száz meg száz földbirtokos s ezer meg ezer földmivelő család birtokviszonyai, jóllétét, sőt legtöbbször

éppen életfentartási érdekeit is oly közel érintő ügyek gyors kitisztázására kiküldetnek: nem adatnék kezökbe egyszerűsített egy olyan tiszta szabályozmány is, melyből minden előjuthető esetekben tudhassák, hogy **quid juris?** hanem úgyszólván arra utaltatnának, hogy számos ügyek elhatározásánál csak is az önkényes arbitrátió intézkedésekre nagyon tágas kaput nyitó **quid consilii?** hez alkalmazzák magukat!!!

Alig bízhatom, hogy kielégíthetnének ily félrendszeres szabályok legalább bár keveseket; ellenben meg vagyok győződve, hogy **elégedetlenül hagyni nagyon sokakat fognának**...

A midőn ily hiányos intézkedések — a mint már eládtam — nagy akadálytalanul szolgálnának annak, hogy az urbéri ügyekből hamar kibontakozhassunk, s így mind az egyesekre, mind hazánkra nézve hosszasan fentartanak azon rossz következtetéseket, melyeket az annyi földék tulajdonosági kérdése feletti kétséges állapot a gazdaszat lendületbe hozásának a birtok bece és a hitel emelkedésének s a közvagyonosodásnak akadályozása által előidé, midőn továbbá igen sok jogügyletekre nézve ezután is lehetetlennek tennék azoknak törvénytisztasága alaponi elláthatását, s így oly sok és főleg az érdekeltekre nézve nagy fontossággal bíró perek elhatározását jövőben is azon esleltől hagyván függésbe, hogy az eltérő magyarázatok közül, melyeket a pátena egyes czikkei szenvednek, történetesen melyiket veszi irányadón az illető törvényszék? ezáltal legfennebb azokat elégíthetnek ki, a kik talán a pátena jelenbeni homályos voltát a körülmények felhasználásával magukra nézve előnyössé tenni remélhetnék; de a nagy többségben roppant méltatlankodást idéznék elő — midőn mondom e félrendszeres szabályok által a már felsorolt hátrányoktól ezután se volnánk megóva — még ezeken kívül a pátena commentatlatlanul hagyásának több más káros oldalaitól sem fognának menekülni.

Egyik ilyen volna például az is, hogy a már elmondott okok miatt később szabadulhatván meg hazánk az urbéri viszonyokból öröklött bonyodalmaktól: az urbéri törvényszékeket is huzamos ideig volna kénytelen fentartani, s így hosszasan leendvén kénytelen fizetni azokat, oly kiadásokkal terheltetnék, melyeknek egy része — az urbéri ügyek lejárataására kellő időnek a nyiltparancs commentatlatasából kifolydott meg rövidítése által — meggazdálkodtathatott volna; a mi ha csak a kisebbszert tekintetek közé tartozók is ugyan, de jelen pénzügyi viszonyaink között számbavételül még sem hagyható.

Egy másik sokkal nagyobb figyelmet érdemlő hátránya volna a pátena commentatioja elmulasztásának az, hogy a mig annak néhány nagyhorderejű cikkeielyi annyiképpen értelmezettnek, és a mig ennél fogva ugyanegy természetű urbéri kérdésben egyik törvényszék egyképp, a másik pedig más-képpen itélend: addig az urbéri igazságszolgáltatás iránti bizalom folyvást megrendítve leszen; mert e perlekedők közül a vesztőfeleket ezután is ritkán sikerülhetend ki-venni azon megrögzött hitőköl, hogy velők az urbéri törvényszékek igazságtalanság bántak el; sőt magok a nyertes felek is, látván, hogy az ők ügyeikhez egészen hasonló perekben más urbéri székek infavorabilis végzéseket hoztak: vagy ezeket tartandják igazságtalan biráknak, vagy kétkedni fognak, ha valjon nem csak részrehajló igazságtalan kedvezésnek tulajdoníthatják-e perők megnyerését?

Egy további a fennérintettel kapcsolatban álló szerfelett káros oldala maradna a commentatio el-mellőzésének az is, hogy a pátena jelenben oly különféleképpen interpretáltatván: főleg a tudatlan szegényebb néposztály ezután is csaknem mindig tanál irástudót, a kinek ha urbéri ügyét elpanaszolja, az neki a pátenából oly magyarázatokat olvas ki, a mely által egy vagy más urbéri perre siker-reli folytatására reményt veszen, vagy a netalán köteles tartozmányoknak megtagadására ösztönöz-tetik.

Lehet, hogy ez első tekintetre nem nagyfontosságúnak tűnik fel, de sokkal fontosabbá válik, ha közelebbről vizsgáljuk azon rossz eredményeket, melyek követik.

A köznép ugyanis az ily tanácsolások folytán (melyek világért sem mindig rossz szándékból vagy tudatlanságból, hanem igen sokszor csupán a sok-féle értelmezéseket megtűrő nyiltparancs egy vagy más-képp felfogásából származnak) számos oly esetben, mely iránt — ha a pátena annyi magya-

rázatokat nem szenvedne meg — a földesurral kiegyezkedett volna, s ezáltal amatt is sok költség-től, kár- s kedvetlenségtől, magát pedig többször éppen a legsúlyosabb bajoktól megkímélhette volna: akkor sem békül ki, midőn ezt alkalma volna előnyösen tehetni, nem óvja magát a pertől, hátrálékban marad tartozmányai, s csekély ingó vagyont elnyelik a perköltségek.

Mikor aztán a pernek végeszakad, s azt szokás szerint a legtöbbször elvesztette, és a midőn a per eredménye igen gyakran az lesz, hogy a szegény ember feleségestől, gyermekestől lakhelyéből kilöketik, s elvételnek töle azon kis fekvőségek, a melyekből családjaival táplálkozott, és a midőn a perlekedés ideje alatt nem teljesített szolgáltatásokért elkoboztatnak vagyonooskájának meg azon utolsó romjai is, melyeket a perköltségek nem emésztettek fel: — akkor aztán lesz belőle s lesz egész családjából inség martaléka, leszen megannyi áldozata nem egyszer éppen annak, hogy azon alap, melyen az urbéri ügyek elhatározatnak, nélkülözi az igazságszolgáltatás legfőbb megkívántóságát a szabatos értelmet, és a midőn így a státus, habár szándéktalanul, mintegy maga is befolyásolható ilyen embernyomortulttá tételében: egyszersmind minden ily proletárban megannyi terhet szerez önmagának is.

És vajon e szomorú következmények csak egyedül állanak-e? nem; mert az ily szegény inségre jutott ember (sőt még a kit a per következményei kevésbé suttólalag érintettek is) mindig azt fogja hinni, hogy „ki van adva az igazság, de elrontják azt az urak” mindig azon meggyőződésben leszen, hogy az mondott neki igazat, a ki azt olvasta ki a „nyomatott levélből”, hogy ügye igazságos. Eképp követelését akkor is jogosnak tartván, mikor már elvesztette: koránt sem magát vagy tanácsadóját vádolandja, hanem legtöbbször az igazságszolgáltatást hozza gyanuba. Perének elvesztését csupán részrehajlásnak tulajdonítja, s szentül hiszi, hogy miután a bírák is urak s többnyire a földesurral egy nemzetiségűek: azok egyetértve munkálkodtak arra, hogy vagyonából kivetkőztessék. Mely gyűlölettel telik el tehát a birtokos osztály ellen, s e bosszus indulat következményeit nem egyszer felgyújtás s másnemű károsításában kénytelen viselni aztán a földesúr; és mert nálunk a földmivelő közép nagyrésze a birtokos osztály többségével nem egy nemzetiséghez tartozik: így a közép eképp kifejlő sajnos gyűlölközése, még a hazabeli nemzetiségek közötti viszonyok alakulására sínesen kártékony befolyás nélkül.

A kolozs-kalotai ev. ref. egyházmegyei r. zsinat véleménye a népnevelési egyletek tárgyában.

Miután b. Eötvös József ö nmlga, a népnevelési egyletek alakítására hívta fel a haza polgárait, s tájékoztatás végett, tervjavaslatot is bocsátott ki: az erdélyi ref. superintendens püspöke, espereseihez 1228—1867. sz. alatt egy körlevelet intézett, a melyben előrebocsátván, hogy magát az eszmét pártolja, az alábbi kérdéseket tűzte ki a r. zsinatok eleibe, megvitatás és elhatározás végett, hogy az ezen kérdések feletti megállapodások a mlgos egyházfőtanácsához beküldetve, azok alapján a közelebbi köz sz. zsinat egy szerves és egyöntetű tervrajzot készíthessen:

„Jelen viszonyaink szerint mennyiben létesíthető, hogy minden vármegyében az ott létező nemzetiségekből és vallásfelekezetekből alakíttassék társulat? Anyaszentegyházunk önkormányzati jogaival mennyiben összeférhető, hogy e vegyes nemzetiségű és vallású társulatok vizsgálják iskoláinkat, közöljének róluk statisztikai adatokat, kutassák vagyoni állását sat. és egyházi kormányzó-testületeinket kikerülve, közvetlenül a magyar cultusminiszter úrral legyenek összeköttetésben? Szóval vegye fontolóra a r. zs. mennyiben és minő módosításokkal léptethető életbe, anyaszentegyházunk jogai- és viszonyaival összeférhetőleg e tervjavaslat?”

Egyházmegyénk r. zsinata e nagyfotosságu tárgyban elébb egy bizottságot nevezett ki, s miután ez munkálatait elkészítette, újabban összeült, a munkát felett határozott és azt elfogadta.

Minthogy a sajtó terén semmi nyoma nincs még eddig, ha vajlon más egyházmegye mozogtak-e valamit e téren? azt hiszem, hogy a midőn e becses lap az országgyűlési beszédek közlésével nincs jelenleg elfoglalva, hasznosb szolgálatot nem igen teszen, mintha az elfogadott, bár kissé hosszúra nyúló munkálatot, rendre, nyilvánosság eleibe bocsátja. Részint, hogy a tárgy újból föllevenedjék s eszmecserére adjon alkalmat; részint, hogy kitűnjék, miszerint püspökünk, midőn körlevelét kibocsátá, az ügyet nem fojtá meg, mint némely lapok gyanúsíták, hanem éppen rendes kerékvágására vezette.

A kitűzött kérdések alapján készült és elfogadott munkát már most a következők:

B. Eötvös József ö nmlga nem mint mint miniszter, hanem, mint oly férfi, ki a népnevelés előmozdítására vonatkozó eszmékkel évek óta tüzetesen foglalkozik, meggyőződve a felől, hogy a népnevelési ügynek tisztán állami kezelésére oly nagy

összeg kívántatnék, melynek előállítására a törvényhozás jelen finánciális helyzetében semmi kilátással nem bír; másfelől „alkotmányos országban a népnevelés szabadságát oly lényeges kelléknek ismerte el, mint a sajtószabadságát:” ez utolsó elvből indulva ki, az általánosan pangó népnevelés előmozdítása tekintetéből felhívást bocsátott ki népnevelési-egyletek alakítására, egyszersmind tervrajzot is bocsátván világ eleibe.

Az eszme szép, magasztos, a ker. vallás szelleméből folyó! Ugyanazért magát az eszmét csak az nem pártolhatja, ki a magasztosnak felfogására meg nem ért, vagy a ki botorul azt akarja, hogy hazánk népét tovább is a tudatlanság sötétsége környezze, saját pusztulására, az egyesek kárára és a hon veszedelmére.

Azonban magát a felhívás mellé csatolt tervrajzot tekintve, bárha a nemes báró kimondja felhívásában, „hogy a jelenleg csaknem kizárólag hitfelekezetek kezében levő népiszkolák onnan a közérlelt sértése nélkül ki-nem-vételhetnek;” s bárha kinyilatkoztatja, „hogy a mellékelt tervrajzban a világért sem változhatlan szabályokat akar adni, melyeket egyedül el, vagy nem fogadni lehetne, hanem csupán tájékoztatást szándékszik abban nyújtani, ez egyletek iránti nézetei és javaslatai felől:” midőn sokak által még hírlapok hasábjain is hozsánnával fogadott e tervrajzban, mégis több oly pontok vannak, melyek a vallási és nemzeti közérleltet sérthetik, nekünk öseinktől örökölt hitfelekezeti autonómiánkat veszélyeztetetik, de jelen viszonyaink közt nem is létesíthetők: a nemes bárónak éppen fennebbi azon nyilatkozatából kiindulva, hogy a tervrajzban nem változhatlan szabályokat akar adni magát az eszmét pártoló; de egyszersmind autonómiánk sorsát szívén hordozó és a jelen viszonyokat mérlegbe vetni kívánó püspökünk, meggyőződésünk szerint is a mnga rendjén szólította fel egyházmegyéinket, hogy a fennebb általa kitűzött kérdések felett határozzanak és küldjék fel a mlgos egyházfőtanácsához, hogy aztán ezekből a közelebbi közszinat egy szerves tervrajzot készíthessen.

Ezekből kifolyólag — r. zsinatunk — szükségnek látta, először is, a kibocsátott tervrajzban létező, azon pontokat kijelölni, melyek a vallásos és nemzeti közérleltet, minden vallás- és nemzetfelekezetről sérthetve, saját autonómiánkat veszélyeztetve, püspökünknek arra bírták, hogy az ezen pontok nehézségeiből kifolyólag, a fennebbi kérdéseket tűzze elhatározások végett, a partialisok eleibe.

Ilyen először is azon kifejezés, mely a tervrajz elején az egylet mivolta és célját határozván, meg, eként hangzik: „A népnevelés gyámlolítására, minden vármegyében öhajtanólal minden ott létező nemzetiség és vallásfelekezet tagjaiból alakulna egy társulat.”

Itt ámbár zárjegy alatt fel van téve: „ha hol pedig ez nem sikerülhet, t. i. a vármegyénkenti társulat, hitfelekezetek szerint is alakulhat.”

Mindazáltal, minthogy a tervrajzban a nemes báró inkább öhajtaná a egyletek vármegyék szerinti alakulását, de elméletileg ez magasztosabb eszme is levén, mint a felekezetek szerinti kaszt-szeri alakulás; és ennél fogva a csupán elméleti téren lebegők, de a gyakorlati út lehetőségét számba nem vevők előtt, a hitfelekezetek s illetőleg hitfelekezetünk által alakítható népnevelési egyletek, a protestantizmusra, a felekezetség a elzárkózottság undok bélyegét sűthetnek elég méltatlanul; részl. zsinatunk kinyilatkoztatja, hogy hitfelekezetünkre kenhető megbélyegzés elkerülése tekintetéből is sztkészes volt azon kérdés kitűzése, hogy:

I. Jelen viszonyaink szerint, mennyiben létesíthető, hogy minden vármegyében, az ott létező nemzetiségekből és vallásfelekezetekből alakíttassék társulat?

A r. zsinat bárha öhajtaná e kérdésre igenel felelni, mindazáltal a királyhágónnenni ország-részt, ennek viszonyait s helyzetünket tekintve, kénytelen nemmel felelni.

a) Ugyanis ki nem tudja, miszerint vármegyéink elnyúlósága némely helyeken az értelmiségnek, melyre kellene támaszkodni, nem lakása mellett, a nemzetiségek egy része, a legűdvösebb intézményeket is, nemesak gyanus szemmel nézi, hanem az abban való részvételtől magát annyira távol tartani törekszik, miszerint egész bizonyossággal meg lehet jövedőlni, hogy a román nemzetiség részéről nem fognak az ily társulatokba beállani, már csak azért sem, mivel a vezetők, vagy netán ámitók könnyen azt hitethetnek el, hogy a magyar elemi iskoláik ügyeibe elegyvedve, őket magyarizálni akarja. Fájdalom, a nemzetiségi igazítások, gyanúsítások még nincsenek lecsilapodva! Eszélytelenség volna tehát jelenleg, a most is fűstölő kemencébe újból égő anyagot dobni be. De ha ez akadályok nem léteznének is.

b) Az egyleti szervezet II-dik fejezete 2-dik §-a szerint, az egylet pártoló és rendes tagokból kellene, hogy álljon. Hogy valaki ily áldozatot hozni kellett tag legyen, arra a miveltségnek bizonyos foka kívántatik. A ki tag akar lenni, kell, hogy lelkiileg érdeklődve legyen az ügy irányában. E nélkül hiában indulnának proselytát után. Már most feltéve, hogy a magyarok részén, hol több az értelmiség, találtnak is tagok, vallásuk

lönbség nélkül: a románok részén, kevés értelmesh papokon s világiakon kívül, többen az egylet tagjaivá nem válnának.

Már pedig a II-dik fejezet 4-dik §-a szerint, ha a vármegye területi nagysága sztkészsé tenni a közgyűlés e meggyét járásokra osztva, kebeléből mindenik járásba bizottságot kellene, hogy válaszson. És a mely járásokban egyleti tagok nem vállalkoznának, miképp lehetne ott bizottságot választani? Holott pedig aztán az 5-dik § szerint a járásbeli bizottság ismét kisebb, p. o. 3—4 községből álló kerületekre kellene, hogy ossza járását. És e kisebb bizottságoknak pedig fontos teendői lennének; mert kebeléből tagokat küldve ki, ezek a kerületükbe tartozandó minden iskolákat, s netán iskola nélküli községeket is, hónaponként legalább egyszer meg kellene, hogy látogassanak.

Már most az a kérdés merül fel, hogy a midőn nem igen remélhető, hogy tagsági csekély díj-fizetés mellett is, nagyon számos egyleti tagokat lehetne összeverbuálni: hol lehetne, főképp a megyék több oly területén, hol értelmiség nem lakik, oly lelkes egyéneket kapni, kik a mai világban, az apostolok szerepére vállalkozzanak, s ingyen 3—4 helységet bevándoroljanak, ott a bizományt teljesíték, a népet a nevelés jótékonyására iránt meggyőzni iparkodjanak, főként midőn közlekedési útaink is, egyik községtől a másikig, éppen az iskolatartások korszakában oly rozszak, hogy egyik községből a másikba nem is úlathatni?

Nem az állana-e elő, az ily rozsoszul szervezett egyletek által, hogy a hitfelekezetek, azon jöbilitésben, hogy vállalkról le van véve az iskolák felügyelésére való gondviselés, a nevelés ügye sok tekintetben még rozszabbá válnék, s két szék közt pad alá jutna?

Mindezen okokat mérlegbe vetve, r. zsinatunk jelen viszonyaink között, nem tartja létesíthetőnek, a vármegyék szerinti népnevelési egyletek alakítását. (Folytatjuk.)

Szláv lapok szemléje.

Ugyan mi is tulajdonképp az az osztrák-magyar kiegyezés, — Ausztria és Magyarország iménti államszerződése?

„Hát az Árpád-Arnulf féle szövetségnek a szláv világ vesztére megújítása!”

Ily logikai definitióval állott elő vagy két héttel ezelőtt a pest-budai tót „Vedomosti”, s íme egyik legújabb számában a prágai ifju cseh „Narodni Listy”, illetőleg annak bécsi levelezője már is utánhangoztatja tót atyafiának fentebbi definitióját. Szerinte az osztrák magyar kül- és belpolitikai csodálattel méltó logikai összhangzásban van; azonban ezen összhangzás lényeges értelme — úgy ki, mint befelé — a szláv törekvések ellen indított háborn, míg amugy különben azok a magyarok az ő nem igen szerény kezükkel legelső adott alkalommal magukhoz ragadják az egész külügyet is, s így rövid idő múlva ki fogna tűnni, hogy csakugyan Ausztria mindenben tökéletesen odaadta magát a magyaroknak.

Ugyancsak a „Narodni L.”, a derék muszka előharcosz Prágában „Tehát mi fogjuk kitarítani a magyarokat” ezimű cikkében hosszasan mutogatja, mennyire megrövidíték a lajthántuliak az osztrák-magyar pénzügyi kiegyezés által.

Bevezetéstől Jellasiéh, néhai bán ajkáról hallott ily adoma adatok elő ad captandam benevolentiam.

„A pesti kávéházak egyikében egyszer két osztrák hadiszót, egy német és egy lovagias magyar, találkoztak. Ez utóbbi felhívja az első egy pár billiard-partiéra, s a német rááll, a magyar lovagiszót ily feltételeket szab:

„Ha ön a vesztes, úgy ön fizet is; ha én vagyok a vesztes, akkor is ön fizet, s én kidobatom önt a kávéházból a pincézerek által.”

Ilyenek — folytatá a „Narodni” — Jellasiéh, néhai bán szerint — magyarok, legyünk bár mi, vagy ök a nyertesek vagy vesztesek, mégis csak mi svábok fogunk fizetni. Hiszen mire is az a sváb, hanemha, hogy fizessen a magyarért — mond a „Narodni.”

Épp ily értelemben történt a „Narodni” szerint a jelenlegi osztrák-magyar pénzügyi kiegyezés is.

„A magyarok — ugymond — megverettek Világosnál, mégis az osztrákok fognak fizetni éretők, egyszersmind pedig mindannyi, Bach alatt volt hivatalnok Magyarországon, onnan csak is azért, mert osztrák, kidobattott — szószerint.” (Ez kétség-telentül gyönyörű! De tagadhatatlanul sokkal gyönyörűbb az, hogy ez a jó muszka mákvirág a „Magyar Ujság”-nak testi lelki barátja, s az ilyen fajta lapok védelmére a „Magyar Ujság” tucsat számra írja a hasábokat. „A szép lelkek találkoznak!”)

Ezen cseh igazgatásnak csakis egyik változata akar lenni alkalmasint az aristokrata-ultramontan „Vaterland” folyó hó 15-ikei főcikkének ily zár-szava:

„Ugyan mily állást foglalnak majd el a birodalmi tanács delegáltjai? Nagyon tartunk attól, hogy azt a „kényszer-helyzetet” egyedül azért találták fel, miképp a nem-magyar királlyságok és tartományok, valamint az összbiradalom jogát is megvédeni ne kényteleníttessenek.” Egyszersűen „capituláltak.”

A pértvári bórzelap, „Birzsevia Vidomosztvi”, az Ausztriában megalapított dualismust úgy tinteti fel, mint első lépést a monarchia szétbomlására. Kikerülhetleneknek tekint oly eseteket, melyek Magyarországot forradalomra viszik. De úgy látszik, hogy ez utóbbit nem igen sajnálná, az előbit pedig nem igen hiszi, mert ezikké e szavakkal végzi:

„Azonban a kibékült s belsejében megszilárdult Ausztria Némethonban elvesztett befolyását újból megszerezheti, (ez természetesen Berlinbe szól), valamint az Alsó-Dunán is tulnyomó hatalomra vergődhetik. — Gyöngye Ausztria, támaszkodjék bár Franciaországra, mi veszélyrel sem fenyegeti Oroszországot; míg belsejében megerősödve, nagyon is veszedelmes. Hát meg fogja-e engedni Oroszország, hogy ezen veszedelem ö reá nézve valósággal keletkezzék is?” (Már ez aztán öszinte!)

Ausztria.

A közös ügyek tárgyalására kiküldött reichsrathi bizottság második ülése.

A birodalmi tanács delegációja második ülését az urak házában tárgyalási termében tartá.

Elnök Auersperg A. gr. fél 12 órakor megnyitja az ülést, üdvözlőlvén a tagokat új helyiségekben.

Lasser lovag előterjeszti az alsóház revideált napirendjét s ajánlja annak elfogadását. Rövid vita támadt, melynek folyamában Skene ajánlatára az interpelláció támogatásához sztkészes tagok száma 10-ről 6-ra szállított, s azután az egész napirend elfogadtatott.

Becke birodalmi pénzügyminiszter kijelenti: Az összes ministerium nevében van szerencsém az 1868-iki közös-ügyi budgetet az ahhoz tartozó expozéval tárgyalás végett előterjeszteni. Szombaton hasonló előterjesztés fog magyar nyelven a magyar bizottságnak bemutatatni.

Jegyzökké választatnak: Czatoryski herceg, Toman, gróf Chotek és Strass.

Ezután megválasztattak a rendezők, igazolók, melylyel a napi-rend ki lett merítve.

Bécs, jan. 23. A reichsrath delegációja 21 tagból álló budget-bizottságot választott; ehhez lésszen utasítandó azon benyújtandó kormányi előterjesztés is, mely a katonai sztkészség fedezésére rendkívüli hitelt fog kérni. Ezen 21 tagu budget-bizottság megalakulván, Kaiserfeldet elnökévé választotta, és három albizottságra osztott, egymint: hadügyi, pénzügyi és külügyi budget-bizottságra. A „Reichsrath's Corr.” jelenti, hogy a reichsrathot febr. 10-re egybehívó végzés csak ö Felsége szentesítését várja, s azonnal ki fog hirdettetni.

KÜLFÖLD.

A magyar kölcsön és a francia sajtó. A francia sajtólapok egyik legkitűnőbbike, a „Journal des chemins de fer”, a magyar vasuti kölcsönt ismertetvén, következőleg ír: „Magyarország azon helyzeténél fogva, hogy Európa központján terül el, régóta arra van hivatva, hogy országától szolgáljon a nagykereskedelemlnek, mely a gyárossal együtt egyedül képes a nyers anyagnak magasabb értékét szerezni. — Magyarország nagy mérvben ugyanaz Európának, a mi a Loire Franciaországának.” Ezután az ország fő-folyamait ismerteti, s azok szabályozásának sztkészségét. „Miután oly hosszú harez után önkormányzati függetlenségét az osztrák császárság tulkapasai ellen biztosítania sikerült, Magyarország első feladatát tűzte ki: forgalmi eszközeit a mivel államokéval egyenlő színvonalra emelni.” Miután a már létező fő vasuti vonalokat ismertetné, áttér azokra, melyek kiépítésére a kölcsön felvétele tervezeték: „Többször megkísértetett Erdély szívébe behatolni, Kassán keresztül a galicziai piacra eljutni, vagy Magyarországot Sziléziával és Morrával összekötni; de a mostoha körülmények e terveket mindannyiszor meg-husították. Ma a politikai nehézségek eltűntek, de megmaradtak a földtani önlényök, s a kereskedelmi követelmények. A 67-ki sztk év megmutatta, hogy Magyarország egész Európát képes eltartani. Két év óta nagy mennyiségű hullal lépett fel vásárlón, pedig termesztők a gyors és biztos közlekedés minden önlényeit nélkülözik, s kellő tökéltal intenzív gazdaságot mellett, terményeiket megkészereshetnek.” Itt hg Eszterháznak juhairól mon-dott adomáját beszéli el, s azután ezikké így végzi: „A buza és állatokhoz járul még kitűnő fehér-ségű s nagy mennyiségű gyapjural, végre a legkülönbözőbb fajú borokkal, s ha a földszínről annak gyomrába hatolunk, a Kárpátokban és az erdélyi hegységekben gazdag kőszén-, vas- és rézbányákat találunk.”

A „Moniteur des intérêts matériels” Magyarország eddigél aligha ismeretes roppant segédforrásait, és a tervezett kölcsönnek egész Európára nézve productiv rendeltetését fejtegetvén, a francia publicumnak az aláírásbani részvételt ajánlja.

A „Constitutionnel” hasonló értelemben nyilatkozván, kiemeli, hogy a kölcsönrei aláírásoknak nagyobb része már Magyarországon fog fedeztetni.

A párisi „L'industrie” a magyar vasuti kölcsön feltételeit ismertetvén, azt a következő megle szavakkal ajánlja: „Valahányszor idegen kölcsönről

szólottunk, mint p. o. az utolsó orosz kölesünk, mindannyiszor bizonyos tartózkodással és elővigyázattal tettük azt. De most egész meggyőződésből ajánljuk a francia tőkéknek kínálatát ezen új elhelyezési csatornát. Szerencsésnek éreznék magunkat, ha ezen, velünk oly rokonszenves nemzetnek, nemzetgazdasági téren tett első nagyszerűbb lépésében segítségére lehetnénk; mert ismerve a magyar nemzet hagyományos lojalitását, szabadelvűségét és kimeríthetetlen anyagi kincsét, nem kétkedhetünk benne, hogy kötelezettségeinek lelkiismeretesen megfelelel.

A „Journal du crédit public” Magyarország viszonyait ismertetőben, mindazon tényezőket felemlíti, melyek a munka szabad kifejlődését emelik, s annak nyeresimét biztosítják. A Bécs és Pest között oly hosszan folytatott harc után szabadelvű alapokon megkötött békéből Magyarország közeli felvirágzását jósolja. A még e hó folytán kibocsátandó magyar vasúti kölesűnt a legelővigyázóbb és legérzékenyebb tőkéknek is bátran ajánlja.

A „L'époque” emlékezteti olvasóit, mily határozottan ellenzte a legközelebb köthető orosz kölesűnt. A mennyire rosszalta azt egy politikai, mint pénzügyi tekintetből, annyira ajánlja a magyar kölesűnt. Mert míg amaz fegyverkezésre s talán már a tavasszal kitörendő, s Franciaország érdekei ellen viselendő háborúra fordított, ezzel az ország anyagi érdekeinek emelése, s a kereskedelem fejlesztése célozta.

DUNAFEJEDLEMSÉGEK. Bukarest, jan. 15. Az új kamarát Károly fejedelem ma román nyelven mondott trónbeszéddel nyitotta meg, melynek lényegesebb helyei a következők: A fejedelem constatirozza, hogy a választások a legjobb rendben történtek, és hogy mindenütt nyugalom uralkodik. Az osztrák és orosz kormányokkal alkudozások nyitattak a consulsági törvénykezés, patensek és külföldi posta tárgyában. A fejedelem reméli, miszerint a többi hatalom sem késend ezen kérdések megoldását illetőleg jó hajlamait tanusítani. Károly fejedelem azután áttér a zsidó-ügyre s megújítja a kormány részéről ismételve adott türelmességi nyilatkozatokat.

Ha — úgy mond — a román kormány előbbi időkben sem lett hitetlen türelmességi elvei iránt, most annál kevésbé fogja megengedni, hogy ezen szentesített elvek a 19-ik században és kormányának aláértessenek. Találkoztak egyének, kik a kérdést a vallási térre igyekeztek átvinni s elkésereket akartak ébreszteni a zsidók iránt, mint ezt a Catarachiban és Berladban előfordult jelenetek tanúsítják. Az ország meg lehet győződve, hogy az ily kísérletek mindenkor megbírsulnak, mert a kormány bír a szükséges eszközökkel az igazság felállítására, s gyorsan véget fog vetni az ily törekvéseknek. A fejedelem igéri, hogy ragaszkodni fog az alkotmányhoz; tudja, miszerint az ország jelen kényes helyzetében megunt a vakmerő és erőszakos kísérleteket. Constatirozza a pénzügyi javulását és az állampapírok emelkedését. „Ajánlom — úgy mond — az egyház-organisatióra vonatkozó törvényjavaslatot, melynek célja az egyházat a régi ücumeni elveken átalakítani.”

Azután még felemlíti a hadsereg reorganisatióját, mely az ország életkérdését képező semlegesség fentartására nélkülözhetlenül szükséges és a gyűlés figyelmét a hitelintézetek alapítására és közlekedési utak helyreállítására fordítja, mely utóbbiak közt első helyen áll a milikovi vasútvonal s a Pruth szabályozása. Ajánlja a kamarának az igazságügyminiszter által előterjesztendő törvényjavaslatokat s végül felszólítja a képviselőket, hogy buzgón és hazafias érzülettel lássanak a munkához, méltóknak mutatkozzanak az ország bizalmára.

KELET. Belgrád, jan. 23. A félhivatalos „Vidovdan” constatiálván Franciaország, Austria és Anglia közelebbi diplomai előterjesztéseit a Szerbiában folyó hadkészülődések ellen, azt mondja, hogy a nevezett hatalmak consulai a szerb kormánytól megnyugtató felvilágosításokat kaptak. Erre a „Vidovdan” Szerbia katonai intézkedéseit azon kényszerítéssel iparkodik igazolni, hogy egész Európa katonai intézményeinek átalakításával és fegyverkezésével szemben arányos lépést kell tartania Szerbiának is.

KÜLÖNFÉLÉK

== Követválasztásunk vasárnap délutáni 1 órakor véget ért; a jobboldal jelöltje Nagy Péter 745, a balé Vetter 668 szavazatot nyert. Képviselőnk tehát Nagy Péter. — Vajha e jelentéssel be is zárhatnók sorainkat! de fájdalom, nem tehetjük, hanem regisztrálnunk kell oly jeleneteket, melyeknek meg nem történte lett volna legkivánatosabb. Szombaton este bevégződve a szavazás, a szavazócédlékek rejtő láda jobb- és baloldaliak részéről 5 pecséttel lepecsételték, s ez tudtul is adatott; azonban a baloldaliak egy csapatja hangosan követelte a rögtöni kiszédést, bizalmatlanságukat fejezve ki elhalasztás esetén. Hiába igyekezett megnyugtanni őket pártjuk vezére, maradtak a kételkedésnél, mely odáig ment, hogy mintegy 15-ön egész éjjel a tanácsház épületében strázsáltak az urnát; köztük maradván Tisza László. Másnap élnék érdekelték kíséretében folyt a szavazatszedés, s alig baladta meg egygyel a Nagy

Péter votumainak száma az összes szavazatok felét, nagy zajjal tolt a terembe egy utca-gyerekekkel tarkozt csapat, s „Le vele!” „Uj választás kell!” kiáltásokkal zavarta a szavazatszedést; elhangzott minden figyelmeztetés; a hátralevő votumok folytonos zaj közt szedettek ki, minnek bevégezéssel sokáig a tanácsház előtt lármaztak, honnan — és az elszomorított episod legstótebb része itt következik — a többség bizodalma által csak most megtisztelt képviselő lakása felé vették útjokat, s a szeplőtlen jellemű hazafi kapuját dönggették, személyét szitkokkal illeték, és ezt tenni meg nem szüntek mindaddig, míg a megtámadott segítségére nem jönek többen, jobb és baloldaliak egyaránt, s míg a pártvezér Tisza László csendesítő szavakat nem intéz hozzájuk, s a míg a baloldal egyik tagja, Harai Viktor is erőiesen fel nem lép. És a leverő jeleneteknek itt még nincs vége: hétfőre viradóra pár ablakbontással s rá néhány elkérthetetlen elfogatással folytatott; az elfogottak azonban tegnap már szabadon bocsáttak. Szomorú, megdöbbenő kép! melyre fájdalommal tekint bizonynyal a mult vasárnap történetekre s város minden alkotmányosan érző polgára, legyen az jobb avagy baloldali. Adja is az ég, hogy ez legyen hasonló példányból az utolsó! Az e keserű gyümölcsöt termett mag tiltetői pedig talán csak megtanulják, hogy nem az elhítt akarata határozza meg a növény nagyságát, hanem azon föld minősége, melybe a mag elvetetett.

== Tegnap este következő kiáltvány hordoztatott szét: Polgártársak! A követválasztás a legszebb rendben lefolyt; az eredmény bebizonyította, hogy városunkban létezik erős független baloldal. Ne engedjük ez eredményt a vasárnap déli és éjjeli fájdalmas nyugtalan jelenetekhez hasonlókkal bemocskoltatni. Tudjuk, hogy ezekben a baloldallhoz tartozó komoly választó polgár nem vett részt. Az ilyen zavargások csak is árthatnak pártunk becsületének. Midőn minden ilyen mozgalmat a leghatározottabban kárhoztatunk, mint ezt nem csak mindég nyílt gyűléseinkben, de a vasárnap déli zavargás helyén is egyenesen kimondottuk, kötelességünknek tartjuk most is figyelmeztetni pártbivertek, hogy minden igaz baloldali embernek első kötelessége, az ilyen éretlen fellépéseket, csoportosulások, éjjeli zavargás és kártételeket megakadályozni. Az igaz szabadelvűség türelmes az ellenkező nézet irányában is. A törvény gondoskodott a választás körüli panaszok orvoslása módjáról. Éljen a rend és esend, mely nélkül a szabadság lehetlen! Kolozsvár, jan. 27-kén, 1868. Tisza László, K. Papp Miklós. Sáni László.

* Gróf Teleki Miksa, hazánkban szép szellemű fia, kinek nemes áldozatkészségét lapunk olvasói jól ismerik, a napokban ezer forintot küldött a „Hon” szerkesztőségéhez, hogy annak fele azonnal és egyenes úton a szükséges szenvedő honvédek közt osztassék ki, másik felé pedig a szabadságharcban Mentananál megsebesült olasz testvéreinknek küldessék. Nemes tett, melyért Jókai Mór méltán fejez ki köszönetet a hon, az emberiség és szabadság nevében.

— A marosvásárhelyi képviselőválasztás eredményéről részletesebb tudósítást vettünk, melyet jövő számunkban adunk ki. A szavazás f. hó 24 és 25-ikén ment véghez. A beadott 713 szavazatból 7 megsemmisített, Berenczey László 299, Knöpfler Vilmos 20, Dobolyi Sándor 145, Szabó János 26, Veszeli Károly 11, Szentgyörgyi 10, Deák Farkas 6, Kossuth 2, Bereczki Sándor 2 s többen egy-egy szavazatot nyertek. A szavazatok képp megoszolván f. hó 31-én új választás lesz.

* Mint a mai politikai pártküzdelmek egyik nemesebb vonását mutatá be H. S. lapunk mult csütörtöki számának „Múltánosság” című cikkében azon — nevezhetjük-e másként? — nemes jelenséget, hogy gr. Keglevich Béla a „Hon” egyik közelebbi számában minden feltékenység nélkül elismeré, miszerint „a jobboldaliaktól a szabadelvűséget és democraticus hajlamokat megtagadni, s a hazai kormány küzdelmeinek az átmeneti viszonyokból származó nehézségeit számba nem venni méltánytalanság lenne.” A „M. Polgár”-nak ez nem tetszik, s Y jegyű munkatársa által egyenesen Halmágyi Sándornak adressált felolvasást tartat. „Mint a speculativ philosophia bármely nagymestere állítja fel Halmágyi cikkre élen thesist, melynek aztán be kell bizonyulnia, akár igaz legyen, akár nem, ugymond Y úr s a fennebbi, idéző jegyek közt olvasható, szerényen levont szavakat tulajdonitva Keglevichnek (!), felteszi a vádat, hogy „ugyanacsak nagyrá tágitja a majort,” a jobboldal érdekében politikai tökélet akar csinálni Keglevich méltányosságából. Olvassa el Y úr a „Hon” január 10-diki számának vezércikkét, s látni fogja, Halmágyi cikke élen szóról szórátette fel (nem fennebbi thesist), hanem Keglevich saját tételét, s volt lelkiismerete egyetlen szóval sem „tágitni” ezt; csak az idéző jelek maradtak ki, s ez elég volt Y úrnak egy hozzáunk nem méltó föltevésből indulni ki. Ha kétkedett, miért nem járt végire? Lovagiaságára bizzuk, hogy bevallja vagy ne a tévedést, s méltatlanságot, mit gondatlanul elkövetett. Azt is hangsulyozza Y úr, hogy Gliczyék nem követik Keglevich méltányosságát, hiszen a „Hazánk”-ban éppen ellenkező fel fogás nyilvánul a jobboldal democraticus hajlamai

stb. iránt. Igaz, s csak annyit mondunk rá: váljék dicsőségekre!

== Az osztrák delegatio elé terjesztett közölggyi költségvetés főbb tételei a következők: 1) Ö Felsége kabinet irodája 72,854; 2) közös külügyminiszterium 4,423,600; 3) hadügyminiszterium 8,000,000; 4) pénzügyminiszterium 3,969,484; 5) számviteli ellenőrség 1,049,955; 6) tartalék előre nem látott kiadásokra 50,000; fűösszege: 89,565,893. A vámvjüvedék föltségei a birod. tanácsban képviselt országokban előirányoztatnak 8,582,191; A magyar korona országaiiban 1,079,855; 9,582,191. Ebből levonandók a fogyasztási adórestitutiók 3,100,000; marad 6,482,191; közösen fedezendő szükséglet 83,083,702.

== A miniszteriumnak az idei sorozásra vonatkozó rendeletét végrehajtani úgy Bihar megye mint N. Várad városa is elhatározták, az ez utóbbi e tárgyban tett feliratára adott miniszteri választ jövő számunk egész terjedelmében hozandja.

== Nagy-Váradon Tokody Ágoston választott meg követnek.

== Wächter Frigyes három képviselő-társával a szász egyetem gyűlésére beadta különvéleményét a szász egyetem által felelős kormányunkhoz intézni határozott bizalmi felirat ügyében, melyet ok „ily szerkezetben” szükségletnek tartanak, miután a szász egyetem összehívása erre nem elég ok, a lényegyet pedig, mit mondani kellett volna, elhallgatta a gyűlés, hogy t. i. „a jelen szász egyetem ment azon bizalmatlanságtól az 1848-ki törvények ellen, mely elődei jellemezte, hogy az unio és az 1848-ki törvények jogérvényességét elismeri s tartalék nélkül kimondja, hogy ezen alapon állott; csak így lehet a felirat azzá, a mi lenni akar: a magyar felelős miniszterium iránti bizalom loyális kifejezése.” E szépen szerkesztett iratot Wächter Frigyes, Brennenberg Ferencz, Schreiber Ferencz és dr. Lindner Gusztáv írták alá; a két első Brassó városnak követei.

== Ma lesz a második színházi álarozosbál. A hirdetés szerint a legszebb női maszk s a legszellemdúsabb férfi álarozos jutalmat nyer.

== A pesti jogászok küldöttségét, mely Ö Felségét a jan. 29-dikei jogász-bálra volt meghívandó, Ö Felsége a király 21-én fogadta. Gulner Pál elnök kifejezte ama hó ragaszkodást, melylyel a magyar ifjak királyuk személyéhez ragaszkodnak. Király Ö Felsége meleg szavakkal köszöntö meg a ragaszkodást és a megemlékezést; sajnálatát fejezte ki, hogy halmozott teendői miatt most Pestre le nem mehet, azonban megígérte, hogy a pesti egyetemet meg fogja látogatni. Ö Felsége még több kérdést méltóztatott intézni a küldöttség egyes tagjaihoz; s miután újra megköszöntö a megemlékezést atyai benső szavaitól áthatva hagyta el a küldöttség a királyi palotát.

== A dohány-monopolium, mint alkotmányos országban illetlen intézmény, eltörlését indítványozza a „Pesti Napló”-ban Korizmic László, igen helyesen czafolván egyszersmind az ellenérveket. Kiszámítja, hogy a dohány, az egész birodalmat véve fel, jelenleg 59 milliót jüvedelem, de ebből 20 millió az ellenőrzésre esik, s így csak 39 millió marad fenn tiszta jüvedelemül, mely özszeget monopolium nélkül, s így a nép kevesebb megterhelésével is meg lehetne nyerni; például ha a községek magok hajtának fel a termesztőtől, mint a szesz fogyasztási adót. — Oszjtuk teljesen e nézetet, annyival is inkább, mert tudjuk, hogy a dohányzó örömet megfizeti a reá eső özszeget, csak mentve legyen a finánczok zaklatásaitól s saját termesztiményét élvezhesse; s reméljük is, hogy e helyes, a nép zsebében 20 milliót visszatartó indítvány igéi mibamarabb testé válandanak.

== Mint a „P. L.”-nak Bécsből 22-kéről távirják, 21-én éjjel Párisból Kiss urtól, a magyar pénzügyminiszterium ottani meghatalmazottjától, a magyar vasúti kölesűntre vonatkozó következő távirat érkezett: „Minden be van fejezve. A falragaszok Páris falain már ki vannak ragasztva. Minden igen jól megy.

== Klápka — a mint „Századunk” tudósít — Nizzából Bécsbe utazik, hogy a delegatiókba részt vegyen.

== Egy rendkívüli esemény f. hó 21-én délután nagy izgalomba hozta Buda-Pest lakóit. A lipótvárosi templom nagyszerű kupolája, melynek belső átmérője 9 1/2 öl volt, és 16 lábnyi magasságra emelkedett az épület hatalmas falai fölél, azon hatalmas oszlopokkal együtt, melyek tartották, romban hever a templom belsejében. Délután 3 óra tájban messze elhangzó ropogás hallatszott, és e pillanatban tompa rémes morajjal omlott össze, mint egy hitvány kártyaház, a hatalmas épület, és ropogva zuhant le a templom belsejébe. Porfellegek szálltak fel az épület minden nyílásaiból, és több percre elsötétítették az egész környezetet. Ezren siettek a helyszínére, hogy a romboló hatásról saját szemükkel meggyőződjenek. A rendőrség intézkedett, hogy senki a romokhoz ne közeledjék és minden szerencsétlenség elháríttassék. A mint a catastrophe megtörtént, számos városi és kormányhivatalnok jelent meg a színhelyen, hogy az esetet constatiálják és a szükséges intézkedéseket foganatba vegyék. A kárt egyelőre pontosan kiszámítani nem lehet, eddig a kup építésére fordított költségek következők: kőfaragó munkára 53,000 ft, kömives munkára 40,000 ft, faanyagokra 8009 ft.

— A kolozsvári kir. jogakademia a jelen 1867-ik tanév első felében a nyilv. vizsgák következő renddel fognak tartatni: Írásbeli vizsgák: 1868. február 8-kán d e 9—12 óráig magyar jogból, római jogból, politikából és közrendészetből; 14-kén d. e. 9—12 óráig statistika elméletéből, protestáns egyházi jogból, büntető jogból; 17-kén d. e. 9—12 óráig jogi encyclopediából; 15-kén d. e. 9—12 óráig váltó és kereskedelmi jogból; 21-kén d. e. 9—12 óráig európai jogtörténelemből; 27-kén d. e. 9—12 óráig észjogból. — Szóbeli vizsgák: Február 10-, 11- és 12-kén magyar jogból I. bizottság előtt és római jogból II. b. e.; 13- és 14-kén politikából és közrendészetből I. bizottság előtt; 13-, 14- és 15-kén statistika elméletéből II. b. e.; 17-, 18- és 19-kén protest. egyh. jogból I. b. e.; 18-kán büntető jogból II. biz. e.; 19-, 20- és 21-kén jogi encyclopediából II. b. e.; 21- és 22-kén váltó és kereskedelmi jogból I. b. e.; 24-, 25- és 26-kán európai jogtörténelemből II. bizottság előtt; 29-kén és március 2- és 3-kán észjogból I. bizottság előtt.

Hivatalos értesítések kivonata.

Pályázat egy postamasteri állomásra Dédan Tordamegyében február 7-ig.

Árverések és árlejtések. A tóhát-záhi út hidjainak megépítésére árlejtés február 10. — Háromszéken Málnáson Semsei Dénes épületes telke febr. 29, márcz. 31.

KÖZGAZDASÁG.

Tanulságok a mult évből a jelen évre. (.

Nemcsak a forgó-pénz értéktelenedik szemlátomást; nemcsak a munkadíjak s eselédbekek emelkednek minduntalan; nemcsak a gabonaművek drágulnak és nemcsak azon mérvben drágulnak, mint mikép kivitetnek, hanem drágulnak mindenekefelett ama gazdaszonyi, kertészeti, majorsági termények (apró marhák, tej, vaj, tojás, zöldség stb.), melyeknek ily „tejjel, mézzel folyó” országban igen olcsóknak kellene lenniük annyival inkább, mert, hir szerint, annyi jeles magyar gazdaszonyaink vannak, mikép e szó „magyar” egyértelmű a derék, a jeles háztartó családnyával, kinek elve: nem venni semmit olyast, mit önmaga még eladásra is termelhet, s kinek kezeiben van a háziipar vezénylése az ő ezernyi bajaival és örömeivel, terményeivel és gyártmányaival, és ki örömet „lát pénzt” gazdaszonykodása gyümölcséből.

Mód nélkül megdrágultak kivált a fővárosban, sőt vidéken is drágábbak mint Magyarországon kívül (mire azt szoktuk mondani: ibi non est vita), bármely nyugot-európai gazdag államban (Anglia egy részét kivéve) mindazon nyers termények, melyeket mi magunk termeltünk — ha ezek már egy, két kézen átmentek, feldolgoztattak — holott nyers állapotban olcsóbbak, mint hazánkban kívül bármely államban. Drágábbak: miből az a tanulság, hogy nálunk a feldolgozott cikkek mód nélkül drágák, sőt még ezen felül nehezen megszerezhetők. És drágábbak a kertgazdasági, gazdaszonyi, házi iparcikkek, mint a continens világ városaiban, annyira, hogy zöldségeink egy részét Bécsből, az aszalt gyümölcsöket külföldről kapjuk, a leslükségebb konyhacikkeket s házi iparcikkeket pedig luxus cikkek gyanánt tekintvén, alig élveztük — vagy nélkülöztük... miből az a tanulság, hogy a mi termelésünk, bármily jelentékeny legyen is gaganeműekben, de igenis elégtelen a konyhára kellő fogyasztási cikkekre nézve (ideértve még a marha-, borju-, sertés stb. húst is, mely utóbbinak fontja füstölve 1 frt, holott Anglia olcsóbban adja saját fővárosában az ő gazdag polgárainak e cikket, midőn pedig azt Amerikából és Ausztraliából hozza). Igaz, hogy a só is 2—3-szorta drágább nálunk, mint p. o. Angliában, mely pedig jelentékeny befolyással van füstölt húsnevek piaci árára.

Annyi bizonyos, hogy sok közönséges háztartási cikket, mit oly mérvben termelhetnénk, miszerint a nekünk s néptünknek valóban „felesleg” részről külföldön jó pénzt szerezhetnénk — a kertészet, gyümölcsészet, tehenészet, a gyümölcsnevekekkel banni nem tudás, a cukoripar kezdetlegessége stb. okoknál fogva oly kis mértékben termelünk, hogy annak élvezetét csak a valóban „jó módúak” nem nélkülözik — s így azokból nem-hogy pénzt látnánk, de csak megerősítéssel vásárolhatunk annyit, mennyi nélkülözhetlen szükséges ahhoz, hogy az embert műveletlen, nomád barbárnak ne tartsák (mert azok fogyasztása egyszersmind „ilem” dolga) a fővárosban — vidéken pedig — a nép egyáltalában nélkülözi.

Azon aránytalanságnak következménye ez, miszerint birtokos osztályunk, gazdaszonyosságunk elhanyagolva a gazdaszat azon ágait, melyeket kisszerű bibelődésnek, pepéselésnek stb. csafolnak, minden erejüket csak a főbb piaci cikkek termelésére fordítják, melyek visztol oly olcsók, oly nehezen szállíthatók (habár reájuk külföldön valóban szükség van) miszerint p. o. ahhoz, hogy egy jó termelő gazda megbukjék, semmi más nem kell, mint az, hogy eme elsőrendű terményeit eladván, Pestre vagy más megyei fővárosba menjen telelni

*) E czim alatt a „Gazdasági Lapok” idei 2-dik számában fennebbi cikk jelent meg, melyet ajánlunk gazdánk és gazdaszonyaink figyelmébe. Szerk.

családjával — hol aztán egy rövid tél alatt könnyen elfogyaszthatja nyers terményei árát — habár takarékosan él is, oly czikkekre, melyek „otthon semmibe sem kerültek volna” — mikép erre naponkint láthatunk példákat.

Másodrendű dolgokat tartják sokan a gazdaszat emitt ágazatait (kertészet, tehenészet, apró marhatartás, gyümölcskezelés stb.), pedig elsőrendű kiadásá válik ezen czikkeknél beszerzése, s midőn birtokosainkat a gazdaszatosságunkat figyelmeztetjük közgazdaságunk eme ferde viszonyára vagy aránytalanságára, tanulságul arra nézve, mikép ez által észrevétlenül kiadja aprónként balkezünk egy télen át azt, mit nagy erőmegfeszítéssel szerzett jobb kezünk a nyáron vagy egész éven át — egyszerűs mind eme balkezhez (gazdasszonyainkhoz) is szót kell emelnünk.

Van a mi derék magyar gazdasszonyainknak (mit ugyan a „gazdák” találtak ki) egy műszavuk, melynél fogva könnyen elejét veszik annak, hogy a „gazda” (ki azokban nem örömet szorgalmatoskodik) ama u. n. másodrendű gazdaszati szakokat felkarolja, azáltal, hogy azt mondják: „nem fizeti ki magát.”... Könnyű dolog ugyanis bebizonyítani, hogy a majortartás, aprómarhák növelése, tehenészet, tejgazdaság, zöltségtermelés, gyümölcsészet, kender- és lentermelés és ezek házi feldolgozása „nem fizeti ki magát”, ha a háziasszony aristocrat szellemben növeltetvén, ezen szakok tanulmányozását kicsiny birtok mellett is „rangján alulinak” tartja, s ha ezen szakok mindegyikéből csupán annyit akar előmutatni, mennyi a „házhöz” szükséges, mert hiszem ez is mint minden más ipar, csak akkor jövedelmező, ha szakértelemmel és szorgalommal kezelik, ha eladás végett is üzemlik; sőt az üzlet, mint bármely más téren minél nagyobb mérvet ölt, annál nagyobb a tiszta haszon. ... Viszont épp ily könnyű dolog bebizonyítani a számtalan (külföldi) példákkal is lehet igazolni, hogy a gazdaszati ipar emitt ágazatai mind igen jövedelmezők, sőt egyenként elégségesek egy kis vagyoni család kitartására, ha kellő szakértelemmel üzemel munkálkodás vagy ünfelügyelet mellett minél nagyobb mérvben üzemelnek, és pedig „eladás végett” is.

Lám a szegény árvamegyei gyöcsös most is lejár Konstantinápolyig az ő „maga termelést” vásznával — meg él belőle — pedig ő vele az ezer kezű gőzgép vetekedik, melynél fogva néhány mázsa közsén ezernyi orsót hoz s tart 24 órán át mozgásban: a zöltségtermelés, a majorságtartás, tejgazdaság stb. viszont nem üzemelhet gőzgépek által (bár már jó hasznát veszik a kertészeti czikke bepréselesénél, aszalásánál stb. kivált a francziák a gőznek s néha a gőzerőnek) mi okunk volna tehát azt hinni, hogy e téren nem állhatunk ki a versenyt a világ bármely népével? kivált saját piacainkon, de a világpiacokon is!

Nincs könnyebb mint kimutatni, hogy egy hold repeze-föld tiszta hasznából könnyű dolog be- vásárolni annyi vásznat, mennyit (ha t. i. vastag zsákvászon) egy hold kenderföldről nagy munkával készíthetnénk fel. És még könnyebb azt mondani: nekünk nem kell csirke, káppan, lud, pulyka, nem kell zöltség, sem aszaltgyümölcs, sem tej, sem vaj stb., mert ez mind haszontalan nyálánság, mely-

nek termelése nem fizeti ki magát. De éppen oly könnyű dolog bebizonyítani, hogy vannak a gazdaszati és gazdaszati iparban bizonyos ágazatok (t. i. az említettek), melyek igen jól megférnek a gabonatermeléssel és sertéshizlalással, és melyekért ezélszrűl mindnyáját felkarolni: mert egyikkel, egyikkel akkor dolgozunk, midőn a másikban semmit sem tehetünk, melyek egyikének elmulasztása, tehát a másikban való szorgalmatoskodás által éppen pótolhatjuk ki, annyival inkább, mert egyik rendszeren akkor „út be”, midőn a másik nem sikerült.

És ha hajlandók vagyunk nélkülözni, p. o. gyümölcsneműket vagy szalonával helyettesíteni a zsirneműket s marha- és sertéshússal a baromfiakat stb. ezen elvűnk alkalmazása által éppen nem tennénk helyesen, mert mindezeket összevéve egész ország 3—4—5 hónapi fogyasztását eszközölhetjük u. n. olcsó, értéktelen czikkekből, melyek mint említettük, termelhetők a többek hátránya nélkül s így végre mégis többre megyünk, mintha p. o. csupán a gabonaművekből akarunk bevásárolni minden más czikket — még tán ezen könnyen termelhető czikkeket is.

Azonban, míg egyrésztől gazdasszonyaink kezét megkötö az u. n. aristocratiás növelés és életmód, és más teendőkre (vendég-látás, öltözködés, himzés s luxus-munkák vagy látogatás stb.) veszi igénybe figyelmüket vagy idejüket; addig másrésztől gazdaszati sem éppen erőlyesen látnak hozzá, hogy e közös teendőknek őket illető részében szorgalmatoskodnának. Mert ugyanis: mindegyikben igyekszik szép majorságot tartani, tejgazdaszati, gyümölcs és zöltség kezelést üzni a jó magyar gazdasszony, ha az ő kedves férje nem ad neki helyet, tért, segélyt e teendőkhöz: ha nem veszi p. o. teheneket vagy nem ültetett p. o. gyümölcsfákat és nem adja oda a baromfiakat az ocsút, még akkor sem, midőn búzáját eladni nem tudja; holott még oly országokban is, hol az ocsút oly csínyán bálnak, mint nálunk a búzával, szívesen adják ezt az apró marhának, mert „kifizeti magát.”

Hiában igyekszik a jó magyar gazdasszony az udvaron, a kertben, a majornak, a tanyán felhasználni minden tért, a cselédek s cselédasszonyok és gyermekeik minden tíres idejét arra, hogy értékesítse még a dudvát is, és ezernyi szárnyas s lábas jószágokkal népesítse be a gazdaságot, ha az „illeme”, a „rang” nem téri meg az apró marhák sokaságát, ha még a cselédek is rangjukon alóli dolgokat tartanak ama bibelődést, mivel az ily háziállatok tenyésztése jár, és ha kiszabott kötelességük nem más, mint reggeltől estig „parancsra várni”, még akkor is, ha nincs ki s mit parancsoljon. Hiában igyekszik a jó magyar gazdasszony egy sovány tehén, pár szilvafa, néhány alma- vagy cseresnyefa s pár „veteményes ágy” után valami kinttő eredményeket mutatni fel, ha teendőiben kellő segélyt nem nyer férjétől... háztartása igen takarékos, igen sovány lehet, de jövedelmező nem fog lenni.

Pedig országsszerte hozzá van szokva a magyar birtokos osztály a gazdaszatosság a bő és jó asztaltartáshoz. Nem nélkülözheti ezt, kivált ha vendégei is vannak. Nem csoda aztán, ha mindazon nagyban termelt gabona, repeze, tengeri stb. ára,

mire a magyar gazdaember büszke, legnagyobb-részt felmegy azon „aprólékokra”, melyeket termelhetett volna, de nem termelt t. i. a háztartásra, melynek kiadásait a háziipar s gazdasszonykodás mellett bőven lehetett volna fedezni.

Szóval, nagy tanulság ezen czikke drágasága arra nézve, hogy gazdaszatosságunk termelése nincs arányban és nincs összhangzatban a fogyasztás azon czikkeivel, ágazataival, melyek a háztartás jelentékenyebb részét teszik. Nagy tanulság ez arra nézve, hogy gazdaembernek nem kell elhanyagolnia a gazdaszatosság körét, teendőit, azaz illő, hogy segélyre legyen az ő élettársának, ki neki viszont feleségelye (vagy rövidebben „felesége”) mindazon teendőkben, melyek a háztartás, a kiélhetés a közös gazdaság jövedelmezésére vonatkoznak; illő, hogy a gazda figyelme kiterjedjen a legkisebb s a legmegszéhhatóbb dolgokra is (minő p. o. a gyümölcsfák beszegezése, ültetése stb.) és hogy ne téveszsze szem elől, mikép gazdasága egy kis ország, egy kis királyság, melyben mind ennek bizonyos arányokban kell s fel kell találtatniok: mert van bizonyos arány és mérv, melyben semmi sem fizeti ki magát, holott más arányban és mérvben minden gazdasági s gazdaszatossági fűradáság bőven kifizeti magát. Nagy tanulság ez végre mindnyájunkra nézve annyiban, a mennyiben kétségkívűl teszi, hogy gazdasági büszkeségünket nem csupán a főbb terményekben kell feltalálnunk, hogy a gazdaszatosszati és háziipar iránti téveszméinket le kell győztünk; hogy az aristocratiás életmódról gazdaembernek le kell mondania, a növelésre nézve pedig halaszthatlan teendőink, hogy azt egészen átalakítsuk.

At kell alakítanunk a lánygyermekek növelését a „salonias” irány helyett „falusias”-sá; vagyis azon kell igyekeznünk, hogy előttük érthetővé tegyük a természetet az ő ezer kellemeivel s azon foglalkozásokkal, melyeket a természet egy háztartásnál egy családnak nyújt. Azon kell igyekeznünk, hogy a nők idejekorán megismerkedjenek a természetük a vegytan, állat- és növény-élettan azon törvényeivel, melyek által munkálkodni hivatásuk. Gyakorlati gazdaszatosszati terro van szükség a növelékhöz: oly majorságra, melyben a lánygyermek eltanulhassa a nevezett háziiparok üzését, a gyümölcs, tej stb. kezelését s feldolgozását. Egy-egy majorságra s ebben konyhára: női „laboratoriuma” van szükség, melyben megismerhesse a növelékhöz a tréfásan „női vegytannak” (Weiber physik stb.) nevezett dolgokat, a táp anyagok kezelési törvényeit, azok vegyítését, feldolgozását, készítését, sültését és főzését. Ily majorságban szükséges, hogy legyen tehenészet, zöltség és gyümölcs-termelés; legyen mindenféle szárnyas és szárnyatlan házi s gazdaszati állat; legyen még selyemtenyésztés és fonóda, sőt legyen oly téli munkaterem is, hol a háziipar a gazdaszatosszati, a szövés-fonás műteteivel megismerkedjék, megbarátkozzék a gyermek — melyre egykor mint gyermekkor kedvenc foglalkozására örömmel fog visszaemlékezni és visszatérni — míg viszont, ha idejekorán nem ismerkedik meg ezekkel később „csak kárán — is nehezen” tanul, azonkívűl pedig szintén nagy idejébe s erejébe kerül elfeledni azon szalonias igényeket, vágyakat és szenvedélyeket, melyeket csak egy nagy város nyújthat, melyeket

a természet (bármily gazdag legyen magaszatos örömk nyújtában) soha sem adhat... a nagy városi életmódna falura varázslása pedig tönkre teszi a leggazdagabb családokat is.

Országsszerte a nők kezén a konyhán megy át azon fogyasztási anyag, mely a nemzet termelésének főzélja, mely sokszorosán haladja minden eladható kiviteli czikkeink értékét. És mindegyikünk csupán kivitelre termelni, míg a fogyasztási igények fedezve nincsenek; nem helyesen tesszük, ha a fogyasztási czikkeink említett ágazatainak termelését elhanyagoljuk és szükséges, hogy a leendő gazdaszatosszati oktatást nyerjenek eme több száz millió forint értékűre menő nyersanyagok, tápezikkek termeléséhez, feldolgozásához s kellő szétosztásához: csak ekkor nem fogunk ezekben hiányt látni, csak ekkor pótolhatjuk, mint p. o. a francziák s belgák 2—3 hónapig az egész nemzet tápigenyit a zöltség kerekéből s majorságokból... Midőn azonban a növelés „gyakorlati” biányait megemlítettük, meg kell jegyeznünk egyszerűs mind, hogy e hiányok teljesen állanak a gyermekek növelésére nézve is. Ezeket is minden szép s jóra tanítjuk, mi nem kamatozik, mit az élet nem igényel, de a gazdaszatban kivált gyakorlatilag éppen nem oktatjuk, holott a magyar nemzet nem iparos, nem kereskedő, hanem mindegyiknek gazdálkodó, földművelés után élő nemzet, s így nem csak a lány, de a gyermekek növelését is át kell alakítanunk az élet igényeire, ha ebben a politikailag, pénzügyileg összezavarodott időkzabba türtőzt életet akarunk élni... Vagy ugyan melyik osztály élhet meg, ha a birtokos, gazdálkodó, földművelő osztály nem képesítették a megélhetésre s ezenkívűl a közterhek elviselésére?

Kubinyi Lajos.

— B. Hunyad piaci árjegyzéke jan. 25-én 1868. a következő: ausztriai mérő. Tiszta búza első rendű 4 ft 30 kr, második rendű 4 ft — kr; elegybúza első rendű 3 ft 50 kr, második rendű 3 ft 20 kr; rozs első rendű 2 ft 90 kr, második rendű 2 ft 60 kr, harmadrendű v. m. rozs 2 ft 40 kr; árpa 1 ft 80 kr; tengeri első rendű 2 ft 30 kr, második rendű 2 ft 30 kr; zab első rendű 1 ft 40 kr, második rendű 1 ft 30 kr; alakor 1 ft 20 kr; paszuly 3 ft 50 kr; lenese 3 ft 50 kr; borsó 3 ft — kr; pityóka 95 kr; — alma 3 ft 50 kr; — marhahús fontja 15 kr; — sertéshús 20 kr; — ó-szalonna 48 kr, új-szalonna 40 kr; egy kupa zsír háznál 1 ft 20 kr; hájszír piaci 1 ft 10 kr; egy iteze ó-bőr 20 kr, új-bőr 12 kr; pálinka icéje 24 kr; — öntött gyertya ordinare 40 kr, takaréki 42 kr.

— A keleti marhavész, hivatalos kimutatások szerint, a Királyhágón innen eddig mintegy 7000 drb marhát pusztított el, jelenleg szűnőben van, s már csak 12 helységben mutatkozik.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.

Jan. 27-kén: 5% Metaliques 100 ft 56.80. 5% Nemzeti kölcsön 100 ft 66.—. Kamat 58.20. 1860. Kölcsön 84.60. Bankrészevény 674. Hitelintézeti részvény 200 ft 187.50. London 10 ft st. 100 ft 23 1/4 kr 119.90. Ezüst 118.—. Cs. királyi arany 5.73.

Január 24-én: Földtehermentési kötvény Magyarországi 69.50. Erdélyi 63.50.

T. és felelős szerkesztő DOZSA DÁNIEL.

Gyak. fogorvos POPP J. G. urnak,

Bécs, Stadt, Bognergasse 2. sz.

Előhaladt korommal foghúsom gyengült s beteges lett, meggyűlalt, fájt, fildagadt, a daganat még a torokra is kiterjedt, minek következtében rágásom sőt nyelésem is nehezült, a fogak ingadoztak, kifelé álltak, nem tudtam többé húst, s más eledelt rágni. Sokféle híres fogorvosságot használtam, a legtöbbnek nem volt semmi sikere, kevésnek alig valami eredménye. Végre megkaptam Önnek Anatherin-Szájvizét, s már első használata után is tetemes könnyebbséget éreztem; párszori használás után pedig megszűnt a gyűladás és daganat; a fogak, melyeket előbb az ujjaimmal kitéphettem volna, megerősödtek, úgy hogy most már még kenyér-haját s más kemény ételt is rághatok. Megörvöndve ezen feltűnő gyors, csodálatosan jeles hatásán az Anatherin-Szájvizet nem tehetem, hogy ne mondjam ki önnek legszívesebb hálátam, midőn kinttő és jölvő hatásait, melyek családom fogfájási eseteiben bebizonyultak, mindenkinek figyelmébe ajánlom.

Drahótusz, május 1-sőjén, 1867.

tisztelettel maradván,
Zavadzki József, lovag.

BIZOMÁNYOSOK: Kolozsvárt: WOLFF J., Dr. HINCZ Gy. ENGEL J. és BINDER gyógyszerészek és Karvázy J. Tüdő: Wolff gyógyszer. Szében: Müller gyógyszer. Zóhrer, Steiner. Brassóban: Fabick gyógyszer. Jekelius gyógyszer. C. Anken. Karoly-Fehérudrt: Sander gyógyszerész. Segesvárt: Misseltacher, Démián D. és Markus R. Besztercén: Dietrich, Fleischer és Tergavits. Ed. Dézsen: Krémer Samuel. Déván: Bosniaki és Gergely. Medgyesen: Folbert gyógyszer. Nagy-Ényeden: Oberth J. gyógyszer. M. Váradhelyt: Fogarasi D. és Bucher. Szászvároson: Leonhardt. Szász-Régenben: Traugott és Wachner. Zilahán: Weiss gyógyszer. Sz. Somlyón: E. Tarsa Ign. Kézdi. Váradhelyt: Nagy Jakab. Bőszörményben: Lányi J. gyógyszer. Nagy-Bányán: Papp gyógyszer. N. Karolyban: Jellinek gyógyszer. Nyíregyházán: Bacsay B. gyógyszer. Szinger-Váralján: Gerber gyógyszer.

(130)

28/1

(20—*)

Első rangú Párisi, Pesti és Rochlitzi híres gyógyszerész ház Bergmann és Comp. által feltalált következő szerek ajánlatnak kegyes figyelembe vétel végett: Katrány-szappan, bőrtisztítátságok ellen 1 darab 40 kr. Kőszvény-gyapott, minden rheumaticus fájdalomnál kinttő hatással egy pakét 40 és 80 kr. Szakállnövelő tinctura, legbiztosabb szer még igen fiatal emberekül és a legrövidebb idő alatt erős szakállat nevelni 1 és 2 ft. Jég-pomádé, évek óta ismert és híres a haj fodritásra és erősítésre 1 tvegece 40, 60, 80 kr. Foggyapott, mindennemű fogfájalmak egy pillanat alatti megszüntetésére, egy tok 30, 50 kr.

A franczia cs. államokra nézve szabadalmazott. Kolozsvárra nézve egyedüli raktár

WOLFF JÁNOS gyógyszerésznél.

STEIN JÁNOS könyvkereskedésében Kolozsvárt kapható:

A D A T O K

a XI-dik zászlóalj történetéhez.

Egy honvéd magán jegyzet. 1—120 lap 8-adrétben. Ára 50 kr o. b.

Postán küldve 55 kr.

Midőn Magyarországon az első tíz honvéd zászlóalj már teljesen megalakult: az erdélyi részekből is a XI. és XII-nek alakítása el lön határozva. Kolozsváron kezdődött a XI-dikhez való toborzás, Maros-Vásárhelyen a XII-ikhez. E két zászlóalj Erdély ifjúságának virágából állott.

E könyvecsében a XI-iknek van leírva rettenthetlen bátorsága, sanyaru szenvedései és történeti dicsősége. Kevés család van, melyből fiú, vő, testvér vagy atya ne szolgált volna e hős zászlóaljban. Ezek igazán hazafiak, a baza katonái voltak; minden csata részesei, előcsatárai a legvéresebb ütközeteknek. Csucsá, Medgyes, Szében, Piski határa mind vértől ázott, hősi babéraitól lett történelvé. Hogy Erdély 1849-ben a reactio fészket megsemmisítette, hogy nyílt földön nem volt ellenség, nagy részben az ő érdemük. A hőgyek virágát borították el őket, a fővezér veres csákót adatott számukra, zászlójuk együttesen kapott érdemjelt annak bizonyágául, hogy annak egyenként és összesen minden tagja vitéz.

Ezeket beszéli el itt a zászlóalj egyik vitéz őrnagya, egyszerű nyelven, saját látása s meggyőződése szerint. E művecske a hős Bem, e zászlóalj és az erdélyi hadjárat érdemlett megdicsőítése.

Ajánljuk a hon hű fiainak és leányainak.

TOLDY ISTVÁN,

Régi Magyarország.

A magyar birodalom politikai viszonyai, a honfoglalástól a Szatmári békéig 2 ft 80 kr.

Erdélyi képes naptár

Különös tekintettel a vásárok hibátlan kiadására. A magyar kir. ministerium, s az erdélyi részek alkotmányos hivatalainak

tiszti névtarával.

Ára 40 kr.

Postán küldve 45 kr.

Szentgyörgy napra

kerestetik egy 10—12 szobából álló szállás vagy egész telek a szükséges kamarákkal, pincézével és faszinnel ellátva. Értekezhetni e lap kiadó hivatalában.

